

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

S. Francisci Xaverii E Societate Iesv Indiarvm Apostoli Novarvm Epistolarvm Libri Septem

Francisco <de Javier>

Romæ, 1667

Epistola X. Ioanni III. Regi Lvsitaniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46129](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46129)

EPISTOLA X.

IOANNI III. REGI LVSITANIÆ.

Domine. Sic velim habeat Maieſtas Tua, itaque ſecum, quaſo, reputet: Deum Dominum Noſtrum Tibi potiffimum, præcunctis quæ ſunt uſpam Chriſtianiſ Principibus, harum Indiarum Imperium tribuiſe, ut experimentum Tui caperet; probaretque quâ fide commiſſum negotium gereres, quôque officio grati animi beneficijs reſponderes. Neque in hoc tam ſpectaſſe, ut regium tuum Fiſcum ditaret proventu pretioſorum fruſtuum è terris exteris, & importatione Gaza peregrinæ: quàm ut ſuggerendis occaſionibus hêroicorum laborum, virtuti ac religioni Tuæ benignam materiam offerret commendandi ſe ſe, adducendis zelo tuo ardenti, operaque per Te adhibitâ gnavorum Miniſtrorum, Inſidelibus horum tractuum ad notitiam Creatoris & Redemptoris Mundi. Iure igitur ac meritò impenſè commendat Maieſtas Tua ijs quos in has Regiones mittis, ut plurimum elaborent in latè Propaganda
Noſtra

Noftrâ Sanctâ Fide, Religioneque augendâ; quandoquidem à Te intelligis rationem repetiturum Deum salutis tam multarum Gentium; quæ paratæ fequi viam meliorem, fi quis ostendat, interim inopiâ Doctoris in cæcis tenebris ac graviffimorum criminum sordibus, & fuum Creatorem continuè offendunt, & fuas ipfi animas miserè in æternum exitium præcipitant. Referet Maieftati Tuæ quæ ufu comperta habet de docilitate harum Nationum ad Fidem, deque cæteris opportunitatibus quæ hic fe offerunt rei Christianæ benè gerendæ, Michaël Vazius, qui Proëpifcopus hîc fuit, hinc modò ad vos transiens. Is tantum fui defiderium Christianis harum partium relinquit, ut remitti hîc eum ftatim anno fequenti ad confoiationem & præfidium ipforum expediat: quamquam eft cur id decernas tuâ ipfius causâ. Nimirum ut fic exoneres in tam idoneum & induftrium Miniftrum, officium quo urgeris gravi, procurandæ in his locis Divinæ Gloriæ. Hoc enim tam fideli difpensatore, tamque experiente, ifti negotio præfecto, fecurè potes acquiefcere: certus ipfum pro eâ excellenti virtute, quâ tot annis probatâ veneratio-

nem totius hîc populi meruit, nullam prætermiffurum occasionem Religionis vel tuenda vel augenda. Iterum etiam atque etiam rogo atque obtestor Maieftatem Tuam, ut fi Dei obfequio & Ecclefia rationibus confultum vis; fi tot probis & laudatis hominibus in Indiâ degentibus, fi Christianis recens converfis ad Noftam Sanctam Fidem, fi mihi denique quidquam in hac vitâ gratificari tanti ducis, iubeas ad nos redire Michaëlem Vazium Proëpifcopum, qui modo hinc difcedit. Non alia mihi caufa hoc petendi funt quàm obfequium Divinum, incrementum Noftre Sanctæ Fidei, & exoneratio Confcientiæ Maieftatis Tuæ. Verè me loqui Deus Dominus Nofter mihi testis eft. Scio enim quantum talis viri defiderium, quanta neceffitas in his Oris fit. Ergo ut officio fatisfaciam, & confcientiam ego quoque meam deonorem, dico & profiteor Maieftati Tuæ, omninò neceffarium eſſe, fi cupis promoveri dilatarique Noftam Sanctam Fidem in his Indiæ Regionibus, fi optas eos qui Ecclefia iam aggregati funt, ab eâ non avelli, & ad patrias ſuperſtitiones redire, offenfos ac deterritos multis iniurijs ac vexationibus quas graves patiuntur præfertim
à Mi-

à Ministris Maieftatis Tuæ , ut hùc mittas
 Michaëlem Vazium , cui forte pectus & con-
 ftans animus eft ad obftandum Persecutori-
 bus Christianorum . Quamvis Epifcopus fit
 Prælatuſ tam consummata virtutis , quàm
 revera eft : tamen idem , quod Tua Maie-
 ftas non ignorat , iam ſenio gravatur , tot-
 que morbis affligitur , ut ad labores feren-
 dos quos ejus Præfecturæ accurata functio
 ſummos in hiſce Partibus iniungit , viribus
 corporis deſtituatur ; utcuſque animi vires
 in eo abundant , & in dies augeantur . Deus
 enim eum tantâ gratiâ dignatur , ut quantò
 magis in carne debilitatur , tantò plus cor-
 roboretur in ſpiritu . Quâ ſolet mercede
 Deus Dominus Noſter remunerari eos qui
 multos annos perfeverarunt in ejus obſequio ;
 impendendo vitam & ætatem univerſas
 exantlandis ejus cauſâ laboribus maximis ;
 quouſque referant quaſi plenam victoriam
 de ſuo corpore ſpiritui rebelli . Talibus
 quippe indulget Deus eum aſſiduarum con-
 tentionum fructum in ultimâ ætate , ad
 exemplum & perfeverantiam eorum quibus
 præſunt , quo veluti reiuvenefcere ſe ſen-
 tiant renovatione ſpiritualium virium , eo
 maximè tempore quo natura deficit , op-

pressa incommodis decrepiti senij . Ita
ut eâ proportionē quâ sensim deficit vita in
virtute transacta , mutetur corpus terrenum
in spiritum cœlestem . Quocirca Episcopo
necessarium , nunc quidem , auxilium est ad
tolerandos officij sui labores .

Peto Domine Rex & per Dei obsequium
obsecro , ut quâ ego rectissimâ intentione,
sincerissimâque veritate scribo hos versus ,
pari Tua Maiestas æquitate animi ac favore
benevolo excipiat quod suggero . Nimirum
solâ instinctus curâ honoris & obsequij Di-
vini , desiderioque vero exonerandæ con-
scientiæ Tuæ regiæ , oro & flagito , ut non
tantum per literas commendes tuis hîc Mi-
nistris res obsequij Divini ; sed etiam pu-
niendis ijs qui officio hâc in parte defue-
rint , commendationem istâ facias exem-
plis iustæ ultionis . Enimvero periculum
est , ne à Deo Domino Nostro Maiestatem
Tuam ad suum iudicium citante (quod fu-
turum est quando minus expectatur ; nec
spes aut ratio est id declinandi) ne tunc ,
inquam , à Deo irato audias : cur non in
eos animadvertisti , qui à Te autorati , Ti-
bique subditi , mihi erant in Indiâ contra-
rij : cum in eosdem , si negligentes depre-
hende-

henderentur in tuis vectigalibus & Fisci rationibus curandis, severè vindicares? Nec scio, Domine, quanti ad tuam excusationem momenti habitura sit tali tempore responsio Tua, dicentis: equidem annis singulis cum isthuc scribebam, res Divini tui obsequij commendabam. Reponetur enim continuò: Atqui eos qui tam sancta ista mandata susque deque habebant, impune id facere sinebas. cum interim quos compereras in rerum tuarum procuratione parùm fidos aut strenuos, debitis poenis subijceres. Per Ego Te, Domine, quo flagras zelum Gloriæ Divinæ, perque curam quam habes antiquissimam expediendarum apud Deum rationum officij proprii, ac conscientia deonerandæ, obtestor atque adiuro Maiestatem Tuam: Mitte nunc idoneum cum autoritate necessariâ Ministrum, cuius vna cura sit, prospicere saluti innumerabilium animarum quæ hîc periclitantur: quique in eâ procuratione potestatem à Te habeat liberam ab imperio & ditione illorum quos vectigalibus & regni tui negotijs propriè vacare iubes: ut sic in posterum incommoda & scandala vitentur, quibus antehac multis & gravibus res hîc Christiana laboravit. Ineat

Maieſtas Tua exactam rationem, & plenam ſecum ſummam colligat fructuum & temporalium bonorum quæ Dei beneficio ex Indijs percipis. Deduc inde quod hîc in Dei obſequium & cauſam Religionis expendis. Sicque cunctis prudenter æſtimatis, inter tuas regias, & Dei ac cœleſtis Regni rationes eam partitionem inſtitue, quam gratus & religioſus tuus animus æquam fore bonamque iudicabit: cavens, ne Creator rerum omnium parte nimis exiguâ largiter effuſorum in tuum ſinum Bonorum anguſtè ac parcè remuneratus à Te videri poſſit. Nec cunctetur in hoc diutiùs, aut procraftinet ulterius Maieſtas Tua. Quantum enim cumque feſtines, ſera iam hæc fuerit diligentia. Urget me ad hoc ſcribendum vera & ardens mei cordis erga Maieſtatem Tuam caritas; utique cum audire mihi videar voces ex his terris miſſas ad Cœlum Indiæ conquerentis, avarè ſecum agi à Maieſtate Tuâ, quòd Proventuum uberrimorum qui ararium ex ipſa tuum ditant, tantulam vix particulam in ſubſidium ſpiritualium ejus neceſſitatum longè graviffimarum conferas. Negotium ſalutis animarum in hoc tuo Indiæ populo, cui
pro-

NOVARVM EPIST. Lib. 3. 169

prospicere ex officio incumbit Maieſtati Tuæ, quo loco ac ſtatu ſit, cognoſcere, opinor, non erit ingratum. Iafanapatæ & in Orâ Coułani, facile ante annum vértentem plus centenis Hominum millibus ad Chriſti Eccleſiam aggregabuntur. Non loquor de Inſulâ Ceilano, cuius Regem utinam multus ille quo eum proſequeris emolliret favor, ne tam durè Chriſtum IESVM ab omni parte ſuæ ditionis excluſum vellet. Mittat huc quæſo Maieſtas Tua, quamplurimos è Societate Noſtrâ, qui non modo ſufficiant baptizandis & Chriſtianâ Doctrinâ imbuendis tam multis Hominibus qui in hiſce tractibus ad fidem Chriſti amplectendam inducuntur; ſed etiam ex quibus abundant qui mitti poſſint Malacam, & in finitimas ei Vrbi regiones, ubi nunc plurimi Chriſto dant nomen. P. Magiſter Iacobus, & Dominus Paulus in Collegio Sanctæ Fidei verſantur. Hi quoniam copioſè ad Maieſtatem Tuam ſcribunt de illâ Sanctâ Domo, nihil in præſens de eâ dicam; niſi quod peto in ſummâ parte gratiæ, ne gravetur Tua Maieſtas ſcribere Cosmo Agnezio, ut quando idem cepit, idem promovit Sanctum illud Contubernium, perducere ipſe ad faſtigi-
gium

gium plenèque absolvere ne desistat ; nec in hoc defatigetur : constituram enim ei à Deo primùm , tum etiam à Maiestate Tua dignam præclari operis mercedem . Franciscus Mansilla & Ego versamur in Promontorio Comorini cum Christianis quos fecit Michaël Vazius Proëpiscopus Indiæ . Nunc habeo mecum tres Sacerdotes ex Indigenis ejus terræ . Collegium Cranganoris , quod opus est Patris Fratris Vincentij , magnis incrementis adolescit : & , si Maestas Tua pergat ei favere , ut hætenus fecit , è bono proficiet in melius . Est profectò cur plurimæ Deo gratiæ agantur ob fructum ad Christi Domini Nostri obsequium ingentem qui ex eo Sancto Collegio existit . Vnde , ut spes est verisimilis , paucis annis prodituri sunt viri Religiosi qui Masabarem universum , quantumcumque nunc vitijs & erroribus oppressum , ad pudorem salutarem sui miseri statûs sint adducturi ; & cæcis istis mentibus Christi Domini Nostri lucem illaturi , manifestaturique nomen eius , operâ & ministerio discipulorum Patris Fratris Vincentij . Oro & obsecro Dei causâ dignetur ei favere Maestas Tua , tum cæterâ demonstratione regiæ benignitatis, tum indulgen-

NOVARVM EPIST. Lib. 3. 171

gendo ipsi eleemosynam quam petit. Quam
doquidem in his Indiæ regionibus spero me
diem extremum obiturum ; nec unquam
in hâc vitâ visurum Maiestatem Tuam ,
adiuva me quæso, Domine, Tuis orationi-
bus , ut in alterâ vitâ , cum maiori utique
quiete quàm quæ nunc est, videamus invi-
cem ; postulando à Deo Domino Nostro
pro me idem quod Ego vicissim pro Maie-
state Tuâ postulo ; nempe ut in hâc vitâ
det Tibi gratiam sentiendi & agendi id quod
in momento Tuæ mortis gauderes Te fecif-
se . Cocino XIII. Kal. Februarias Anno
CICICXLV.

Tuæ Maiestatis Servus.

Franciscus.

EPI-